

Nr 198.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1938 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergift till viss del av ogulden skatt för Kiplingebergs och Närlinge fideikommissegendomar m. m.

(3:e avd.)

I en den 22 april 1938 dagtecknad proposition, nr 301, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva att två femtedelar av den skatt, som skulle påförts avlidne godsägaren Ebbe Mathias von Engeström i anledning av övertagandet enligt överlåtelsehandling den 30 september 1933 av Kiplingebergs och Närlinge fastighetsfideikommiss samt Österby och Vrå, Kiplingebergs, Närlinge och Risbo fideikommisskapital m. m., må varda eftergiven, med rätt dock för kronan att, därest dödsboet efter honom skulle försättas i konkurs, i densamma bevaka och njuta utdelning för hela det belopp, vartill ifrågavarande oguldna skatt uppgår.

Den 8 mars 1937 avled godsägaren Ebbe Mathias von Engeström å Kiplingeberg, vilken vid sin död var innehavare av *dels* Kiplingebergs och Närlinge fideikommissegendomar inom Bälinge, Skuttunge och Björklinge socknar i Uppsala län, *dels ock* Österby och Vrå, Kiplingebergs, Närlinge och Risbo fideikommisskapital.

Han efterlämnade såsom dödsbodelägare änkan Anna von Engeström, född Altberg, samt fem barn, fyra döttrar och en son, Mathias, född den 19 augusti 1920, till vilken fideikommissegendomarna och fideikommisskapitalen nu övergått.

Sedan domhavanden i Tiunda tingslags häradsrätt den 9 mars 1937 beslutat att för tiden, intill dess häradsrätten kunde meddela slutligt beslut i ärendet, förordna, att egendomen efter Ebbe Mathias von Engeström skulle avträdas till förvaltning av boutredningsman samt utsett advokaten Holger Wiklund i Uppsala att i sådan egenskap handhava förvaltningen, har nämnda häradsrätt den 19 mars 1937 förordnat, att det sålunda av domhavanden meddelade beslutet om avträdande av egendomen till förvaltning av boutredningsman skulle äga bestånd samt utsett Wiklund att fortfarande i sådan egenskap handhava förvaltningen.

Till förmyndare för den nye fideikommissarien utsågs sistnämnda dag advokaten Ivan Brehmer i Stockholm.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 9 december 1937 till finansdepartementet inkommen skrift har advokaten Wiklund, i sin egenskap av utredningsman i boet efter von Engeström, under förmålan bl. a. att denne underlåtit att gälda den arvsskatt, som han på grund av överlåtelsen skulle hava erlagt för fideikommissen m. m., gjort framställning i syfte att denna skatt, som i bouppteckningen upptagits såsom skuld, måtte helt eller delvis varda eftergiven. Därest denna framställning icke skulle bifallas, har Wiklund hemställt, att Kungl. Maj:t måtte med tillämpning av stadgandet i 5 § 3 mom. förordningen om arvsskatt och skatt för gåva medgiva, att till grund för nämnda arvsskatts beräkning måtte, såvitt anginge fastighetsfideikommissen, läggas, i stället för 1932 års taxeringsvärde, 879,800 kronor, det år 1933 för fideikommisssegendomarna fastställda taxeringsvärdet, 772,100 kronor.

Den nu avlidne godsägaren Ebbe Mathias von Engeström inträdde såsom fideikommissarie efter sin fader på grund av en överlåtelsehandling av den 30 september 1933, i vilken förenämnda fideikommisssegendorar och fideikommisskapital samt inventarier, lager och andra tillgångar beräknades till ett sammanlagt värde av 1,454,038 kronor 82 öre. Därvid upptogs omförmälda fideikommisssegendorar till det år 1933 egendomarna åsatta taxeringsvärdet, sammanlagt 772,100 kronor, fideikommisskapitalen till 641,938 kronor 82 öre samt inventarier m. m. till 40,000 kronor. Enligt överlåtelsehandlingen förbehöll sig von Engeströms fader för sin återstående livstid dels vissa naturaförmåner, dels överskjutande ränteavkastningen av fideikommisskapitalen, sedan därur gäldats stadgade inbetalningar för i fideikommissen upptagna lån. Samtidigt övertog von Engeström betalningsskyldigheten för i överlåtelsehandlingen specificerade skulder å tillhopa 418,054 kronor 28 öre.

Överlåtelsehandlingen innehöll ingen bestämmelse om tillträdesdag, men enligt av von Engeström gjord anteckning tillträdde han fastighetsfideikommissen den 14 mars 1934.

Genom resolution den 31 december 1934 bemyndigade Kungl. Maj:t förvaltarna av ifrågavarande fideikommisskapital att därur till von Engeström såsom lån utbetala *dels* det belopp han visade sig hava utgivit i arvsskatt för fideikommissens övertagande, *dels* ock vad han styrkte sig hava utbetalat till gäldande av skulder, som hans fader iklätt sig för skötseln av fideikommissen, dock högst 159,000 kronor. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t, bland annat, att von Engeström skulle överlämna till förvaltarna å hans och å hans faders liv tagna försäkringar till belopp sammanlagt motsvarande lånesummorna, samt att det skulle åligga förvaltarna att vid von Engeströms eller hans faders död till fideikommisskapitalen återgälda de lånade beloppen med anlitande av utfallande försäkringssumma.

Rörande innehållet i boutredningsmannens framställning och ett av statskontoret däröver avgivet utlåtande får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet, sid. 3—6.

Departementschefen anför följande.

På grund av den överlåtelsehandling av den 30 september 1933, varigenom numera framlidne godsägaren Ebbe Mathias von Engeström övertog Kiplinge-

bergs och Närlinge fideikommisssegendomar samt omförmälda fideikommisskapital m. m., ålåg det honom enligt gällande bestämmelser *dels* att vid vederbörande häradsrätt i samband med sökande av lagfart å ifrågavarande fideikommisssegendomar erlægga å dessa belöpande skatt, *dels ock* att till länsstyrelsen i Uppsala län avlämna deklaration rörande övertagande av fideikommisskapitalen och övrig egendom samt i samband därmed betala därför utgående skatt. Då emellertid detta underlåtits, har i den efter von Engeström upprättade bouppteckningen såsom skuld upptagits ogulden skatt och lagfartsstämpel i anledning av hans övertagande av fideikommisssegendomarna och fideikommisskapitalen m. m. med ett approximativt belopp av 100,000 kronor.

Utredningsmannen i boet har nu gjort framställning om eftergivande, helt eller delvis, av den skatt, som det ålegat den avlidne att på grund av överlåtelsehandlingen den 30 september 1933 utgiva. Beträffande den del av den i bouppteckningen upptagna skatteskulden, som avser ogulden lagfartsstämpel, cirka 7,000 kronor, har motsvarande yrkande icke framställts. Den nye fideikommissarien har, för att själv kunna erhålla lagfart å fideikommisssegendomarna, att draga försorg om att Ebbe Mathias von Engeströms fång å fideikommisssegendomarna lagfares ävensom att erlægga därå belöpande stämpel.

I över framställningen avgivet utlåtande har statskontoret föreslagit, att ifrågavarande skatt, med tillämpning analogivis av bestämmelserna i 48 § arvsskatteförordningen, skall eftergivas till $\frac{2}{5}$ -delar. Om så sker, synes sannolikt att dödsboet kommer att kunna avvecklas utan konkurs. Med stöd av de uppgifter, boutredningsmannen numera lämnat om boets ställning, torde den förlust vilken kronan vid eventuell konkurs skulle lida få antagas komma uppgå till åtminstone samma belopp som av statskontoret ifrågasatts till efterskänkande. Enligt vad den nye fideikommissariens förmyndare framhållit, skulle ett konkursförfarande för lång tid framåt försvåra fideikommissariens ställning och därigenom äventyra möjligheterna att få egendomarna i bättre skick.

I förevarande läge och med hänsyn till de särskilda omständigheter, som föreligga i detta fall, synes mig boutredningsmannens framställning i fråga om eftergift till någon del av ifrågavarande oguldna skatt böra vinna beaktande. Jag biträder det av statskontoret framlagda förslaget, att $\frac{2}{5}$ av skatten måtte eftergivas. Därvid bör dock kronan förbehållas rätt att, därest dödsboet efter Ebbe Mathias von Engeström skulle försättas i konkurs, i konkursen bevaka och njuta utdelning för hela det belopp, vartill ifrågavarande skatt enligt lag uppgår.

Vid skattens eftergivande torde med hänsyn till att stämpelbeläggningsen skall verkställas av olika myndigheter, nämligen av domstol beträffande den fasta egendomen av fideikommissnatur och av länsstyrelse beträffande övrig egendom, en proportionell fördelning böra ske mellan de skattebelopp, som belöpa å nyssberörda båda slag av egendom.

Det av boutredningsmannen framställda yrkandet att till grund för skattens beräkning, såvitt angår fastighetsfideikommissen, skall få läggas 1933 ars taxeringsvärde, torde icke behöva föranleda någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter anser sig utskottet *Utskottet.* böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att två femtedelar av den skatt, som skulle påförts avlidne godsägaren Ebbe Mathias von Engeström i anledning av övertagandet enligt överlåtelsehandling den 30 september 1933 av Kiplingsbergs och Närlinge fastighetsfideikommiss samt Österby och Vrå, Kiplingeborgs, Närlinge och Risbo fideikommisskapital m. m., må varda eftergiven, med rätt dock för kronan att, därest dödsboet efter honom skulle försättas i konkurs, i densamma bevaka och njuta utdelning för hela det belopp, vartill ifrågasvarande oguldna skatt uppgår.

Stockholm den 27 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Hansén*, *Asplund*, *Bergström*, *Nilsson* i Landeryd, *Gustafsson* i Benestad, *Andrén*, *Ström* i Lidköping och *Magnusson* i Kalmar; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Strindlund*, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Persson* i Falla, *Svensson*, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Lindberg* i Umeå och *Isacsson*.
